

Sir Nicholas Winton

Sir Nicholas Winton se narodil 19. května 1909 v Londýně v německo-židovské rodině, která odešla v roce 1907 z Německa do Britanie před stále rostoucími antisemitskými náladami. Po studiu na střední škole pracoval v bankách v Londýně, Hamburku, Berlíně a v Paříži a nakonec se stal makléřem londýnské burzy.

K záchraně dětí z Československa se dostal náhodou. Před Vánocemi roku 1938 místo na lyže do Švýcarska přijel za svým přítelem M. Blakem do Prahy, aby pomáhal organizovat evakuaci osob ohrožených nástupem nacismu. Britský výbor pro uprchlíky z Československa (British Committee for Refugees from Czechoslovakia - BRCCR) pomáhal dospělým, o evakuaci samotných dětí se však neuvažovalo.

Problému se tedy ujal sám a na dopisní papíry BRCD dal vytisknout „Dětská sekce“ a svou soukromou londýnskou adresu. Podařilo se mu sestavit seznam nejvíce ohrožených dětí a do Londýna se vrátil se snímky a podrobnostmi o těchto dětech. Následně oslovil vlády těch států, o kterých se domníval, že by ohrožené děti mohly přijmout. S kladnou odpovědí se setkal jen ve Švédsku a v Britanii, žádná jiná země pomoc nenabídla. Britská vláda přislíbila přijetí dětí mladších 18 let, pokud o ně

bude v Británii postaráno. Než dostal víza, musel předložit pro každé dítě zvlášť žádost, dále lékařské vysvědčení a důkaz, že je pro dítě připraven domov a má ručitele nebo pěstouna, který je ochoten je živit a posílat do škol až do sedmnácti let jeho věku. Dále musel složit záruku 50 liber na možné vrácení dítěte zpět.

V Praze začal pracovat v Grand hotelu Šroubek na Václavském náměstí a později ve Voršilské ulici. Po jeho odjezdu do Londýna pokračoval v práci nový vedoucí pražské pobočky BCRC T. Chadwick se svými spolupracovníky, kteří vyřizovali u německých okupačních úřadů povolení k vycestování. Rodičům často jen velmi pomalu docházelo, jaké nebezpečí hrozí, ale posléze pochopili, že poslat děti do Anglie je jediný způsob, jak zachránit alespoň je..

V Londýně se stal Wintonovým pracovištěm jeho vlastní dům v Heamsteadu. Hledal rodiny, které byly ochotny děti adoptovat a shromažďoval (obtěžně, protože neměl žádného bohatého sponzora) finanční prostředky na celou akci. Zájemcům o pěstounství posílal karty s fotografiemi dětí, jejich jmény a věkem, aby si budoucí ručitelé mohli vybrat.

Někdy došlo i k rozdělení sourozenců, protože většina rodin ručitelů patřila do střední vrstvy a mohla přijmout jen jedno dítě. Složitě bylo i jednání s úřady. Pracovníci britského ministerstva vnitra nechápali proč tolik spěchá, tehdy ještě nebrali nacistické Německo jako vážnou hrozbu. Byl si vědom, že má velmi málo času, jen několik měsíců, a tak neváhal potřebné dokumenty i padělat. Některé děti tak odjely z Prahy s falešnými britskými vstupními povoleními, které stačily na oklamání německých orgánů, a britští úředníci již dostali doklady správné.

První seznam dvaceti dětí předložil již 14. března 1939 a tyto děti odletěly do Švédska. Všechny ostatní transporty se uskutečnily v uzavřených a zapečetěných vagoncích přes Německo a Holandsko do Anglie. Celkem odjelo z Prahy od března do srpna v osmi transportech 654 dětí, dalších 15 odjelo z Vídně a jiných míst. Největší transport – 241 dětí – odjel 1. července, poslední (68 dětí) se podařilo vypravit 2. srpna.

Loučení rodičů s dětmi (mnohým z nich nebylo ještě ani 10 let) u vlaku byla bolestná a hrozná, vždyť je posílali do neznáma a nevěděli, zda se s nimi ještě shledají. Většina dětí byla židovského původu a jen málo jejich rodičů a příbuzných přežilo holocaust. Jen dvacet dětí, které se podařilo odvézt do bezpečí, se po válce setkala s jedním ze svých rodičů a pouze pět našlo oba rodiče živé.

Na londýnském nádraží Liverpool Street Station už čekali na tyto děti náhradní rodiče. Poznávali je podle fotografií a podle cedulek, které měly zavěšeny na krku.

Poslední, největší transport z Prahy byl připraven na 1. září 1939.. Na nádraží se shromáždilo 250 dětí, ale vlak už neodjel, protože začala druhá světová válka. Většina těchto dětí později zahynula v Osvětimi. Tuto událost označuje sir Winton za nejsmutnější okamžik svého života.

Když londýnská kancelář BCRC ukončila svou činnost, předala všechny doklady o evakuaci dětí Wintonovi, který je uložil doma a tak se na tuto záchrannou akci v průběhu let zapomnělo. Po válce se Winton vrátil ke své úřednické a makléřské práci ale věnoval se také charitě; zakládal domovy důchodců a pomáhal ústavům pro mentálně postižené.

Až v roce 1988 Wintonova manželka Greta našla na půdě knihu s dokumentací, která obsahovala fotografie dětí, dopisy od jejich rodičů a telegramy, které tehdy Winton rozesílal. Tato kniha, která je dnes uložena v památníku v Jeruzalémě, se dostala do rukou historičky Maxwelllové a té se podařilo najít desítky těchto dětí a zorganizovat ještě v témže roce setkání Wintona s nimi. To se uskutečnilo před televizními kamerami v pořadu „That's Your Life“.

Setkání bylo překvapením pro obě strany. Winton nevěděl, že osoby sedící v publiku jsou zachráněné děti, a ony, že jemu vděčí za život. Emotivní záběry z tohoto setkání vzbudily velký zájem veřejnosti, dojaly celý svět a z Wintona se stala známá a uznávaná osobnost

Česká a slovenská veřejnost se o Wintonovi dozvěděla až v roce 1991. U nás žije šestnáct zachráněných dětí, po světě se jich přihlásilo kolem čtyř set dvaceti. Zachránění mají dnes na pět tisíc potomků.

V prosinci 1997 našel režisér Matej Mináč v knize "Perličky dětství" od spisovatelky Věry Gissingové, jednu ze zachráněných, zmínku o záchraně českých dětí, které byly odvezeny do Anglie a vychovány adoptivními rodiči. Tento příběh ho natolik zaujal, že ho použil do celovečerního hraného filmu „Všichni moji blízcí“. Film byl

uveden na mnoha filmových festivalech a získal deset prestižních ocenění. V roce 2001 Mináč natočil dokumentární biografický film „Síla lidskosti – Nicholas Winton“. Pro tento film našel např. záběry se zachráněnými dětmi v české škole ve Walesu a pro práci na dokumentu se zkontaktoval asi s padesáti "Wintonovými dětmi" z celého světa. Mezi nimi je řada známých osobností z oblasti kultury, vědy a veřejného života.

Film měl premiéru 16. září 2001 v Laterně Magice v Praze. Zúčastnili se jí pan Winton s rodinou a přiletělo mnoho zachráněných dětí z celého světa. Film byl potom uveden v Německu a ve Velké Británii, v USA byla premiéra filmu v Los Angeles, a při této příležitosti byla Wintonovi slavnostně odevzdána cena Simona Wiesenthala. Po tomto dokumentárním filmu natočil režisér Mináč druhý díl s názvem "Nickyho rodina". Premiéra tohoto filmu byla uvedena jako součást projektu „Winton Train“ na velvyslanectví v Londýně počátkem roku 2009

Sir Nicolas Winton je nositelem řady vyznamenání a ocenění. V roce 1998 mu president Havel udělil řád T. G. Masaryka, v roce 2002 byl v Británii povýšen do šlechtického stavu a od roku 2003 je nositelem „Nejvznešenějšího řádu Britského impéria“. Letos při příležitosti jeho 105. narozenin se president Miloš Zeman rozhodl, že mu propůjčí nejvyšší státní vyznamenání České republiky – Řád bílého lva. Jméno Winton také nese planetka 19384 objevená na jihočeské observatoři Kletř Praha naposled navštívil v lednu 2011.

Na 1. září 2009. připadlo sedmdesáté výročí dne, kdy měl odjet z Prahy poslední transport dětí, které pak stihl tragický osud v koncentračních táborech. Ten den vypravily České dráhy z Prahy „Wintonův vlak“, který projel tehdejší trasu z Prahy přes Německo až do přístavu Hoek van Holland v Holandsku, odkud se cestující přepravili lodí do přístavu Harwich v Anglii a dále pokračovali opět vlakem do Londýna. Pasažéry ve vlaku byla první, druhá a také třetí generace zachráněných dětí.. Vlak přivítal osobně sám sir Winton 5. září 2009 na nádraží Liverpool Street Station, kam před léty přijížděly vlaky s dětmi,.

Na Hlavním nádraží v Praze byl při této příležitosti odhalen siru Wintonovi pomník. Podobně i před londýnským nádražím Liverpool Street Station stojí pomník, připomínající tyto transporty dětí.

Vypracoval: ing. Jiří Valenta

27.5.2014